RÖVID KÖZLEMÉNYEK

TÖLGYFAZUZMÓ TELEPEK A HALÁPI ÁLLÓ-HEGYEN. A Debrecen-halápi Álló-hegy Természetvédelmi Területen 2008. tavaszán (április közepén) fotóztam a terület több pontján olyan tölgyfazuzmó (*Evernia prunastri*) telepeket, melyek előfordulását pl. a debreceni Nagyerdőn egyáltalán nem tapasztaltam. Mivel a Nagyerdő klímája szárazabb, arid jellege, szennyezettebb levegője miatt pedig ez a zuzmófaj életfeltételeit kevésbé találja meg ott, ezért valószínű, hogy a jövőben is csak a mezofilabb, kristálytiszta levegőjű, kiegyenlített klímájú halápi Álló-hegy természeti értékei között említhetjük meg ezt a ritka zuzmófajt (lásd fotó).

Varga József



Tölgyfazuzmó, Haláp, Álló-hegy (Fotó: Varga J.)
Evernia prunastri lichen, Álló Hill at Haláp (Photo: J. Varga)

„TRAKTORNYOM MINTÁZATÚ" NÖVÉNYZET SZOLONCSÁK VAKSZIKEN. Borhidi A. 2003-ban megjelent Magyarország növénytárulásai című könyvében a Szolonyec szikfoktársulások között szerepel a Wendelberger által 1943-ban leírt Sziki árpás puszta (*Hordeetum hystricis*). Utóbbi szerző szerint ez a Szolonyec szikfoknövényzet (*Puccinellietum limosae*) antropogén-zoogén hatásra létrejövő nitrofil degradációjának másodlagos eredménye. Kialakításában a legelő marhák trágyájának és a szikes puszta talajának rendszeres taposása, egybegyúródása, víz hatására képlékennyé, masszaszerűvé válása játssza a főszerepet. Ez kiszáradva egy patanyom mintázatú mikroreliefet hoz létre, amelyen Magyarországon egy önálló növénytársulás jelenik meg, domináns faja a sziki árpa (*Hordeum hystrix*), s több egy- és kétszikű faj kíséri, mint például a *Matricaria recutita*, *Artemisia santonicum*, *Scorzonera cana*, *Puccinellia limosa*, és mások. A leírt képpel az Alföld valamennyi szikes területén találkozhatunk.

Magam ehhez, kialakulásának mechanizmusában, egyes ökológiai vonatkozásaiban hasonlatos jelenséget észleltem Sáránd településtől DNy-ra, a Déli-Hajdúság peremén. Itt azonban a löszhátak közeiben kialakult szerkezet nélküli, felszíni sziksó-kivirágzást (pH 11.0) is mutató szoloncsák vakszik-talajon. A létrejött arculat és összetétel ugyan hasonló a

szolonyec vakszikнövényzethez, ám annak fajai nélkül (*Camphorosmetum annuae*, Rapaics ex Soó 1933), valamint némiképpen a „szoloncsákos szolonyecen" látható néhány tő elszórt állományú *Suaeda pannonica* képviselte változatához is. Ugyanakkor nem jelenti a szoloncsák vakszikнövényzetet (*Lepidio crassifolii – Camphorosmetum annuae*, Rapaics ex Soó /1947/ 1957) sem, a pozsgás zsázsa – ma *Lepidium cartilagineum* – hiánya miatt. A szomszédságot részben agrárterületek, valamint szikes pusztai, réti, mocsári társulás-mozaikok, zonációk jelentik. Az ezek között vezető földút növényzetét a közvetlen környezetet jelentő, itt hektáros terjedelmű, s a dűlőre is rákúszó fentebb említett vakszikes típusú társulás képezi. Gyakran haladnak át rajta mezőgazdasági szállító- és erőgépek, amelyek súlyuknál fogva soktonnás tömörítéssel hatnak („taposás") a talajfelszínre, sőt annak mélyebb rétegeire is, amelyet az időnkénti eső is feláztat. A járművek gumikerekei pedig otthagyják mintázatuk mély, jellegzetes lenyomatát, amelyet a tűző nap betonkeményre szárítva mikroreliefként megőriz. Az e talajon monodomináns magyar bárányparéj által megjelenített kép tehát egy antropogén „öko-cönológiai jelenségnek" fogható fel, fizikai behatásokra válaszul (lásd fotó).

Endes Mihály



„Traktornyom vakszik" (Fotó: Endes M.)
'Tractor track' alkaline soil formation (Photo: M. Endes)

FÉMZÖLD SZITAKÖTŐ (*SOMATOCHLORA METALLICA*) 2012-ES ELŐFORDULÁSA. Úgy látszik, minden évnek meglesz a szitakötője, tavaly a nagy acsa fordult elő viszonylag gyakran és olyan helyen is, ahol előtte nem sikerült megfigyelni. Az általam gyakran járt, főleg madárgyűrűzés szempontjából kiemelt helyeken, az ember akarva-akaratlan felfigyel egy-egy faj tömeges, vagy viszonylag gyakori előfordulására. Az idén ilyen volt a fémzöld szitakötő. Eddig Győr-Likócs, Likócspusztán nem láttam a fajt, most május és június hónapokban több példánya is előkerült (UTM négyzet: YN08A1). Dunakilitinél az ártéren szintén gyakori volt (UTM négyzet: XP71A4). Eddig alkalmilag egy-egy példányát láttam vagy fogtam. Most gyakran megfigyeltem verekedő példányait. Itt eddig függönyhálóba nem került, az idén 4 példányát szedtem június, július hónapokban.

Vizslán Tibor